

Fra skolebibliotek
TIL LÆRINGSCENTER

FRA SKOLEBIBLIOTEK til læringscenter

Visionen

Læringscentret skaber rammer for „Get together – Learn 4-ever“ og „DIG og Vejle – Dygtige, Innovative, Globale“.

Med baggrund i læringssynet fra Vejle Kommunes skolesyn

- Børn og unge er nysgerrige og undersøgende
- Børn og unges virkelighed er udgangspunkt for læring og udvikling
- Børn og unge lærer, når de er aktive i egen læreproces
- Børn og unge lærer forskelligt
- Børn og unge lærer alene og i samspil med andre skaber læringscentret rammerne for at tilgode den enkelte elevs mulighed for læring samtidig med, at der ydes kompetent sparring for personalet mht. læringsressourcer.

Derfor understøtter skolens læringscenter udviklingen af

- Undervisningens organisering
- undervisningsmetoder
- læringsmidler
- lærerrollen
- de fysiske rammer

Sådan skal det være: Visionen

De seneste 15 års ændringer (se statusdelen side 7-9) kræver også ændringer på skolebiblioteket, hvis dette skal indgå kvalificeret i dagens og fremtidens folkeskole. Tiden er inde til et paradigmeskifte.

Det optimale og ideelle skolebibliotek vil få denne skikkelse:

1. Navnet ændres fra skolebibliotek til skolens læringscenter, så forståelsesrammerne for læringscentret udvides. Læringscenteret på skolen bliver det sted, hvor eleven aktivt indgår i læringsprocesser, hvor man på grundlag af forudgående erfaring forandrer, modificerer eller udvider sine kundskaber, færdigheder og værdier. „Den, der arbejder, lærer“. Eleven bliver producent, ikke kun forbruger.

Et effektivt læringscenter er ikke blot informativt, men også transformativt – det vil sige, at det er i stand til at hjælpe eleven med at skabe viden, producere viden, udbrede viden og bruge viden såvel som at lære eleverne at lokalisere og værdsætte god viden.

Læreren (læringscentermedarbejderen) bliver i lige så høj grad den, der stiller de rigtige spørgsmål frem for at give de rigtige svar.

Abstrakt set er hele skolen et læringscenter.

2. Kerneteamet i skolens læringscenter er uddannede skolebibliotekarere og IT-vejledere. De har som personer faglig indsigt, er visionære, alsidige, koordinerende og imødekommende. Hertil kan komme yderligere ressourcepersoner.

3. Læringscentrets personale har indsigt i Fælles Mål og kan vejlede alle på skolen om læringsmål, læreprocesser, læremidler og læringsrum.

Der vil være særlig fokus på materialesiden ved nye pædagogiske tiltag eller nye undervisningsmåder.

Udvikling og optimering af elevernes vilkår for læring er under konstant forandring. I forlængelse heraf er det nødvendigt og vigtigt at udvikle skolebiblioteket, så det bliver i stand til at leve op til nutidens krav om livslang læring.

Udviklingen fra skolebibliotek til læringscenter, hvor samarbejde mellem skolebibliotekarere og IT-vejledere er en selvfølge, har til opgave at

udmønte Vejle Kommunes skolesyn om „Get together – Learn 4-ever!“ ved at medvirke til at give elever og ansatte et bredt tilbud og aktiv medvirken til den bedst mulige læring.

Anette Jensen
skolechef

For læringscentret vil vigtige områder være informations- og materialesøgning, undervisning i bibliotekskundskab og IT- og medier, projekt-opgaven, læseprocesser og elevernes individuelle læringsprocesser.

Læringscentret afholder kurser for elever og lærere på de områder, der indgår i læringscentret. Kurserne er aftalt med skolens ledelse og kan ses i årsplanlægningen. Kurserne skal have sammenhæng med de enkelte teams indholdsplanlægning af undervisningen.

4. Den personlige oplevelse af den gode bog – enten som selvlysning eller oplæsning - er en vigtig del af elevernes læring og udvikling. Derfor er vejledning omkring bøger og oplæsning af bøger stadigvæk en af læringscentrets kerneydelser. Dette kræver, at skolebibliotekaren til stadighed er opmærksom på nye udgivelser,

bruger tid på at orientere sig på bogmarkedet og indgår i udvælgelsen af nye materialer. Fortællingen - både lærerens og elevens – indgår også i læringscentrets hverdag.

I materialevalget indgår også pædagogiske bedømmelser af digitale læremidler og lærebogssystemer.

I sammenhæng med læringscentrets fokus på læsning etableres et samarbejde med skolens læsevejleder, så det fortsatte læseløft kan fastholdes og udbygges. Læsevejlederen indgår efter behov med sin faglighed i læringscenter-teamet.

Læringsressourcerne, både fysiske og virtuelle, skal leve op til kravet om undervisningsdifferentiering og „Mange måder at lære på“. De skal tilbyde de informationer og viden/tanker, som er

grundlæggende i et informations- og vidensamfund.

5. Mediebilledet er de seneste 15 år blevet udvidet til udover de analoge medier (bogen, billedet) også at omfatte et bredt spektrum af digitale medier såsom cd-rom, dvd og forskellige webbase-rede tjenester. Internettet har nu eksisteret i 15 år.

Læringscentret på skolen skal kunne leve op til elevernes forventninger om digitale adgange og have en bred viden om de muligheder, internettet giver i læringsøjemed. I den sammenhæng er kildekritik og vurdering af websteder vigtige og indgår i den informationskompetence, eleverne skal opnå. Brugen af mobiltelefoner og spil i undervisningen vil få større fokus.

For at tilgodese det udvidede mediebillede, er det nødvendigt at udvide læringscenterteamet

med skolens pædagogiske og tekniske IT-vejleder, så de nødvendige kompetencer på dette område også er dækket ind.

Ligeledes vil læringscentret være et godt afsæt for implementering af skolens medielæseplan, i samarbejde med elever og lærere. Medielæseplanen er fælles for alle skoler i kommunen og medvirker dermed til gode overgange ved skoleskift og som ens platform ved centrale IT-tiltag. Alle børn skal have samme muligheder for at opnå gode IT-kompetencer og digital dannelse.

6. Læringscentret skal være skolens radar ud mod verden, mod det internationale og det nationale. Læringscentret er skolens nyhedsrum og er gennem formidling (storskærme) og andre tiltag en øjenåbner for det, der sker i verden og på skolen. Derigennem sikres videndeling, og der genereres fortsat pædagogisk udvikling.

Skolens værdigrundlag, læringssyn og faglige indsatsområder skal afspejles i læringscentret. Læringscentret bliver en formidler af forandringer og udvikling og samarbejder derfor med skolens ledelse i en formaliseret form. Læringscentret indgår derfor i skolens visionsudvalg (pædagogisk udvalg, udviklingsudvalg etc.) og nødvendige faglige udvalg.

I læringscentrets team indgår alt efter skolens fokusområder de nødvendige ad hoc personer.

7. Medieværkstedet udgør en del af læringscentret. Her kan elever og lærere være producenter. Medieværkstedet har de nødvendige programmer til produktion af digital lyd og billede samt redigering af samme.

8. Læringscentret anvendes til kulturmøder

- som kultur for børn, hvor elever møder kunstneren.

- som kultur med børn, hvor eleverne er aktivt medvirkende i samarbejde med professionelle kunstnere på området.
- som kultur af børn, hvor børn anvender læringscentret til formidling af egne kunstværker.

På alle skoler etableres Børnekunstråd, der er med til at planlægge skolens kulturudbud. Læringscentret inddrager de muligheder, lokalsamfundet giver af kulturel art. Læringscentret medvirker til at virkeliggøre den kulturelle rygsæk.

9. Der er fokus på det fysiske rum i og omkring læringscentret. Rummet skal give lyst til læring og gennem opstillinger og scenarier gerne udfordre eleven til omtanke og nytænkning. Mange sanser inddrages. Rummet giver gennem fleksible opstillinger muligheder for at lave storrum og forevisningsrum.

10. Læringscentret på skolen udarbejder visions- handle- og evalueringsplaner, der indgår i skolens kvalitetsrapport som evalueringspunkter.

11. Omkring læringscentret etableres lektiecafe.

12. Læringscentret er koordinator for det internationale arbejde eller samarbejder med koordinatoren for området.

13. Læringscentret opretter en ressourcebank for personale, elever og personer fra lokalområdet, der kan inddrages i skolens virke som læringsressourcer.

14. Læringscentret samarbejder med folkebiblioteket om fælles projekter.

15. Læringscentret er altid en del af det lokale, regionale og nationale biblioteks- og informationsnetværk.

16. Læringscentret er skolens bindeled mellem eksterne samlinger og materialeleverandører.

17. Læringscentret afvikler alle arbejdsfunktioner, der kan automatiseres, selv klares af brugere eller klares af andet administrativt personale på skolen. Bogopsætning og oprydning kan eksempelvis varetages af bogopsættere.

18. Læringscentret har særlig fokus på naturfagene og medvirker til at øge interessen for naturvidenskab og teknik.

19. Evnen til at tænke innovativt vil for folkeskolens elever være en vigtig kompetence.

Læringscentret skal derfor gennem sit virke fremme innovativ tænkning og have en innovativ kultur.

MÅL

Læringscentret medvirker til at styrke børns og unges lyst til læring og fællesskab – og give dem mulighed for at involvere sig og tage medansvar.

Læringscentret medvirker til, at vi får kompetente og innovative børn og unge, der kan begå sig i en globaliseret verden.

Læringscentret medvirker i samarbejdet med mange faggrupper, erhvervsliv og nærmiljø

Læringscentret er en aktiv del af skolen som generel vidensgenererende læringscenter

Det betyder:

- skolerne i Vejle Kommune fra 1. august 2009 har oprettet læringscentre, der i deres virke tager udgangspunkt i Bekendtgørelsen for skolebiblioteker (1995), men dertil yderligere tilretter deres virksomhed, så den svarer til den teknologiske og pædagogiske udvikling, der har fundet sted siden.
- læringscentrets virksomhed indeholder de elementer, der er beskrevet i visionsdelen.
- der udarbejdes en todelt handlingsplan for skolernes læringscentre, der dels består af en overordnet generel del gældende for alle - og en lokal del, som danner udgangspunkt for teamsamtalen i på den enkelte skole.
- der er dannet et team omkring skolens læringscenter i skoleåret 2009-10, som består af en kerne af fasttilknyttede funktioner (skolebibliotekar, pædagogisk IT-vejleder og evt. teknisk IT-vejleder) samt en gruppe af løst tilknyttede personer fx læsevejlederen, alt efter skolens indsatsområder.
- fokus flyttes fra "service" til læring i skolens læringscenter.
- læringscentret altid har kompetente, engagerede og målrettede medarbejdere.
- læringscentret arbejder bevidst med at lade børns kreative ideer blive til handling.
- hvert læringscenter opsamler og formidler nytænkning.
- „Junior-PC-kørekort“ indføres som fælles medielæseplan for alle Vejle Kommunes skoler, for at alle elever har samme faglige "medie-niveau" ved skift fra fødeskole til overbygningsskole (under forudsætning af, at det opgraderes af Undervisningsministeriet/UNI-C).
- „Junior-PC-kørekort“ garanterer, at skolerne opfylder indholdet i Fælles Mål (under forudsætning af, at det opgraderes af Undervisningsministeriet/UNI-C).
- „Junior PC-kørekort“ er fuldt integreret i skoleåret 2015-2016.

KVALITETSKRITERIER

- 2015-2016 Junior PC-kørekortet fuldt integreret på alle skoler.
- 2012-2013 Læringscenterteamet er blevet opgraderet mht. formidling og kollega-vejledning.
- 2012-2013 Den endelige sammensætningen af læringscenterteam (fast kerne og ad hoc-personer) er en del af skolens hverdag.
- 2009-2010 Dannelse af kerneteam med tid til samarbejde og koordinering er sat i værk.
- Indførelse af Junior-PC-kørekort for alle skoler i Vejle Kommune som kommunens medielæseplan startende med 0.-3. årgang.

Det er vellykket, når de enkelte skoler ved skoleårets start 2012-13 kører med læringscenter-teams, hvor opgaver som

- værende en væsentlig del af skolens læringsmiljø.
- formidler af - og vejleder i brug af såvel boglige som digitale læremidler.
- informator om forskellige pædagogiske udviklingsveje, hjælpemidler, læremidler.
- kulturformidler.
- koordinator indgår som væsentlige elementer i arbejdet omkring læringscentret.

HANDLINGSPLAN

Hvad gør vi?

- 1.** I forbindelse med skoleårets planlægning 2009/10 skal de enkelte skoler tildele tid til læringscentret, så arbejdsområderne kan varetages. (Se bilag med forskellige arbejdsområder – excel-regneark).
- 2.** I forbindelse med arbejde omkring pædagogisk IT gør Vejle Kommune „Junior-pc-kørekort“ (JPCK) til den centrale IT- og medielæseplan. Planen skal bl.a. sikre, at de it-kompetencer i folkeskolens fag og emner, som skal være gældende fra sommeren 2009, implementeres i undervisningen. JPCK er et nationalt udviklet koncept, som nøje relaterer til trinmål og fagenes indhold. JPCK implementeres fuldt over en årrække frem mod 2016, da det er modulopbygget og de enkelte moduler hviler på hinanden. I JPCK konceptet indgår en koordinator på de enkelte skoler.
- 3.** I forbindelse med skoleårenes planlægning 2009-2012 laves der på de enkelte skoler en visions-, handle- og evalueringsplan, der beskriver læringscentrets virke.

Hvordan når vi målet?

- a. På skoleledermødet d. 16. april 2009 træffes beslutning om de overordnede indsatsområder
 - Alle skoler har et læringscenter fra kommende skoleår (2009-10)
 - Junior PC kørekort gøres til Vejle Kommunes IT- og medielæseplan
 - Materialevalgsmøderne optimeres i forhold til pædagogisk indhold (websider, film, anvendelse ...)
- b. Den enkelte skoles ledelse tager initiativ til dannelse af et læringscenterteam inden skoleåret 2009-10.
- c. Det dannede læringscenterteam udarbejder i samarbejde med skolens ledelse i løbet af efteråret 2009 en indholdsbeskrivelse for, hvad læringscentret kan bidrage med til resten af skolens virke.
- d. Brugen af Junior PC kørekortet påbegyndes for 1.-3. klasse på skolerne i skoleåret 2009-10 og er fuldt implementeret i skoleåret 2015-16 på alle klassetrin i folkeskolen. Skolens ledelse og læringscenterteamet sørger for dette.
- e. Optimering af materialevalgsmøderne – laves af ledende IT-konsulent, mediekonsulent og ledende skolebibliotekskonsulent i samarbejde med sparringsgruppe for skolebiblioteker og it-vejledere i løbet af foråret 2009.

EVALUERINGSPLAN

Det overordnede tiltag evalueres med et spørgeskema til såvel skoleledere og personalet i læringscentret i slutningen af skoleåret 2009-10, som udsendes fra skolebibliotekskontoret via Fælles-nettet.

De lokale tiltag evalueres lokalt og resultatet indgår i teamsamtalen mellem skoleledelse og læringscentrerteam samt i skolens kvalitetsrapport. I kvalitetsrapporten for skoleåret 2008-09 kan status for læringscenterarbejdet indsættes.

Evalueringen skal bruges til at vurdere, justere og udvikle det arbejde, der sker omkring skolens læringscenter - herunder, om de enkelte udstukne mål er nået samt fastlæggelse af målsætning for det kommende skoleår.

En orientering om målsætning for den enkelte skoles læringscentrerteam sendes til den ledende IT-konsulent og den ledende skolebibliotekskonsulent.

Ledende IT-konsulent eller ledende skolebibliotekskonsulent stiller sig gerne til rådighed i forbindelse med skolens teamsamtale med læringscentrerteamet.

Indsatsområderne for de enkelte skoler og det overordnede system offentliggøres på Fællesnettet til gensidig inspiration.

STATUS 2008-2009 – overordnet i Vejle Kommune

Skolebibliotekerne

Lovbekendtgørelse nr. 55 af 17. januar 1995* („Bekendtgørelse om skolebiblioteker i folkeskolen“) er en del af Lov om folkeskolen og beskriver skolebibliotekets formål og funktion. Ved hver skole oprettes et skolebibliotek som et pædagogisk servicecenter.

Vejle Kommune har pædagogiske servicecentre på 35 folkeskoler og på 2 specialskoler/specialtilbud. 30 af skolebibliotekerne har gode fysiske rammer med en central placering i skolen, 5 af skolerne trænger til renovering eller en ændret placering. De to specialtilbud har ikke noget skolebibliotek.

Endvidere har Vejle Kommune en kommunal fællessamling, jvf. § 2, stk. 3 i bekendtgørelsen. På skolebibliotekerne arbejder 80 skolebibliotekarer, heraf 9 under uddannelse og 13 uden uddannelse (pr 20.01.2009).

§ 9 i Bekendtgørelsen beskrives skolebibliotekarernes arbejdsindhold:

- give vejledning i brugen af undervisningsmidler i forbindelse med tilrettelæggelsen af undervisningen
- formidle informationer, som er relevante for udviklingen af vedkommende skole.
- registrere og katalogisere skolens undervisningsmidler.

* (Bekendtgørelsen kan ses i sin fulde ordlyd på <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=73051>)

- oplyse om udbud af undervisningsmidler.
- vejlede eleverne i forbindelse med hjemlån.
- undervise i biblioteks- og materialekundskab.

Skolebiblioteksområdet serviceres centralt af "Skolebibliotekernes kontor", der ledes af den ledende skolebibliotekskonsulent.

IT-området

Vejle Kommunes skole-IT-koncept er bygget op omkring decentrale servere på 40 folkeskoler, specialskoler og specialtilbud.

Det er Vejle Kommunes politik, at der højst er 6 elever pr. computer, som er højst 5 år gammel. Alle skoler har SkoleIntra (intranet) og Skolekom (mail).

Der er IT-vejledere på alle skoler. IT-vejlederne mødes med IT-konsulenten fire gange årligt.

IT-området serviceres centralt (jf. servicekontrakt) af Skoleafdelingens IT-funktion, der ledes af den ledende IT-konsulent.

Tiden

Siden lovbekendtgørelsen i 1995 har det danske samfund undergået en række ændringer, som påvirker folkeskolen og dermed det arbejde, der foregår i skolebiblioteket. Skolen og skolebiblioteket skal forholde sig til disse ændringer og agere derpå.

- Internationale ændringer:
- Øget grad af globalisering

- Øget brug af informationsteknologi og internettet
- Klimaproblematikker
- Livslang læring
- Pisa undersøgelser

Nationale ændringer på folkeskoleområdet

1. Brug af Fælles Mål med en revidering, gældende fra skoleåret 2009/10
2. Brug af koordinatore og teamdannelse omkring klasser, årgange og fag
3. Brug af IT-baserede test ved prøver
4. Fokus på "Mange intelligenser" og Læringsstile
5. Fokus på læringsbegrebet
6. Fokus på handleplaner
7. Fokus på kost og sundhed
8. Fokus på innovation
9. Fokus på evaluering
10. Fokus på læringsmiljøet
11. Fokus på rummelighed
12. Fokus på trivsel
13. Fokus på projektopgaven
14. Fokus på tværfaglighed
15. Fokus på sprogstimulering

Kommunale ændringer

1. Strukturreform fra 2007 med Danmark opdelt i 98 kommuner.
2. Vejles skolesyn 2008-2012 med nøgleordene nysgerrighed, forskellighed, aktivitet, faglighed, kreativitet og udfordringer og hvor en af målsætningerne er „Hver skole har lærings-

centre, hvor nytænkning opsamles og formidles”.

Tiden der kommer

- De næste fem år (2009 -2014) vil skolebibliotekerne bl.a. være præget af en stadig strammere kommunal økonomi med hvad deraf følger af besparelser og begrænsninger. Der skal prioriteres.
- Vi vil på materialeområdet stadigvæk se mange udgivelser, men også se en forlagsbranche, der fusionerer for at stå stærkere i kampen om kunderne. Der bliver færre forlag.
- Vi vil på materialesiden få et mere automatiseret flow mellem producent, formidler og indkøber, i den sammenhæng også ændringer i skolernes indkøbsprocedurer.
- Vi vil se stadig flere internetbaserede læremidler, bygget op omkring abonnementsordninger.
- Vi vil se endnu bedre digitale muligheder for børn med læsevanskeligheder. Muligheder, hvor denne elevgruppe har bogen digitalt og har programmer, der kan læse bogen op med gode stemmer.
- Vi vil se mange materialer til „Mange måder at lære på“.
- Vi vil på medieområdet se mediekonvergens, hvor funktioner i tv-mediet og computeren smelter sammen.
- Vi vil med udbygningen af bredbåndsnettet få muligheder for en anden opbygning af skolerens netværk med centrale og større servere.
- Vi vil få flere forskellige børn med forskellige behov, der skal rummes i folkeskolen og som skal benytte skolebibliotekets materialer.
- Vi vil se mobiltelefonen eller lignende enheder med en række nye muligheder.
- Vi vil se de første E-bøger.
- Vi vil se et større samarbejde mellem skole- og folkebiblioteker, i nogle kommuner oprettelse af integrerede biblioteker.
- Vi vil se forsøg med nye ledelsesformer på skolerne/skolebibliotekerne.
- Vi vil se en udbygning af virtuelle biblioteker.

LITTERATUR

1. Bekendtgørelsen om skolebiblioteker
2. Ansvar for læring – hvordan kan skolebiblioteket løfte sin del?
(Kommunernes Skolebiblioteksforening 2006)
3. Børnekultur og læring – hvordan kan børns møde med kultur styrke læring?
(Kommunernes Skolebiblioteksforening 2006)
4. Fremtidens biblioteksbetjening af børn
(Biblioteksstyrelsen 2008)
5. Alle børns læring – hvordan kan jeg som politiker løfte opgaven?
(Kommunernes skolebiblioteksforening 2005)
6. Læringsressourcer – hvad og hvordan?
(Kommunernes Skolebiblioteksforening 2006)
7. Læring fra lærer til lærer – kan skolebiblioteket være nøglen til kollegavejledning?
(Kommunernes Skolebiblioteksforening 2006)
8. Professionsidealer (http://www.emu.dk/gsk/skolebib/arbejdsforhold/prof_idealer.html)
9. Omtanker
(Kommunernes Skolebiblioteksforening 2005)
10. Undervisningens verden
(Kommunernes Skolebiblioteksforening 2006)
11. Skolebiblioteket som læringscenter – udvikling til fremtiden
(Danmarks Skolebibliotekarere)
12. Skolebiblioteksmanifestet
(Kommunernes Skolebiblioteksforening)
13. Mit barns læring – hvordan kan jeg via skolebestyrelsen sikre god læring?
(Kommunernes Skolebiblioteksforening)
14. En stjerneverdierolle til skolebiblioteket (Uddannelsesstyrelsens temahæfteserie nr. 12 – 2004)
15. Vision 2010 – en udviklingssamtale med skolen
16. Naturfag – en udfordring for alle
(Danmarks Lærerforening 2008)
17. Byggetanker?
(Kommunernes Skolebiblioteksforening 2005)
18. Vi ved, hvad der virker (Tema: Folkeskolen i det globaliserede samfund)
(Folkeskolen 19. maj 2006)
Se i øvrigt de vedhæftede Power Point-billeder, som blev brugt på Pindstrup-seminarerne.

Tak til pædagogisk konsulent ved CFU-Syd, Carl Erik Christensen for oplæg og inspiration på de tre seminarer på Pindstrupcentret, 8550 Ryomgård.

Vejle Kommune
Børn og Unge
Skolegade 1
7100 Vejle
Tlf. 76 81 00 00